

1 Week 1

Op deze opdrachtenkaart ga je bezig met:

- Praten met klasgenoten over talen

In de app:

- 🔗 Verhaaltjes (levels 1-4)
- 🔗 Woorden (levels 1-4)

De komende weken ga je bezig met het project Achterhooks: Van Old naar Jong. Je gaat als taalonderzoeker speuren naar de Achterhoekse streektaal in je omgeving en leert met een app zelf ook een beetje Achterhoeks. Het project duurt tien weken. Elke week maak je één opdrachtkaart en speel je levels in de app uit.

Je juf of meester gaat nu eerst een paar vragen met de klas bespreken. Na dit gesprek ga je verder met de opdrachten. Luister dus goed naar wat je klasgenoten zeggen en probeer zelf ook je mening te geven!

Schrijf op hoe jij over elke vraag hieronder denkt. Bespreek daarna jouw antwoorden met de klas.

- 1 Wat is een taal?
- 2 Lijkt het jou handig of juist onhandig om meerdere talen te spreken?
- 3 Ken je iemand in jouw omgeving die Achterhoeks spreekt?
- 4 Wat vind je van het Achterhoeks?

2

Week 2

Op deze opdrachtenkaart ga je bezig met:

- Een Achterhoeks lied luisteren
- Een woordspel spelen

In de app:

Verhaaltjes (levels 1-4)

Woorden met tijdslijm
(levels 1-4)

Sommige woorden in het Achterhoeks zijn heel anders dan in het Nederlands. Andere woorden kun je meteen herkennen omdat ze erg lijken op het Nederlands. Dat is juist zo interessant aan verschillende talen: soms zijn ze heel anders en soms totaal niet. Deze week ga je luisteren naar een liedje in het Achterhoeks. Misschien kun je het al best wel goed verstaan, maar misschien klinkt het juist ook wel ingewikkeld.

- 1 Luister op YouTube het lied “Oerend Hard” van Normaal.
- 2 Waar denk je dat het lied over gaat? Schrijf je antwoord op en bespreek dit met de klas.
- 3 Zoek je maatje!
In de klas zijn er kinderen met een kaartje met een Nederlands woord en met een Achterhoeks woord. Ga op zoek naar het kaartje met de vertaling van jouw woord en zoek zo je maatje!

3

Week 3

Op deze opdrachtenkaart ga je bezig met:

- Uitpluizen van een nieuw lied

In de app:

Woorden (levels 1-4)

Vorige week heb je het lied “Oerend Hard” geluisterd, maar deze week ga je een ander lied in het Achterhoeks uitpluizen!

- 1 Luister het lied “An de kant” van Karsu op YouTube. Waar gaat het lied vervolgens jou over?
- 2 Luister het lied nog een keer en schrijf drie willekeurige zinnen uit het lied op. Bijvoorbeeld zinnen die je leuk vindt klinken. Schrijf op wat jij hoort, dus hoe je denkt dat je in het Achterhoeks moet schrijven.
- 3 Luister het lied voor de laatste keer, maar nu terwijl je meeleeft met de tekst in het Achterhoeks. Onderstreep de woorden die je niet kent.
- 4 Lees tot slot de Nederlandse tekst van het lied. Welke Achterhoekse woorden begreep je net niet? Schrijf de Nederlandse vertaling op van deze woorden.
- 5 Nu heb je het hele lied in twee talen beluisterd en gelezen! Als het goed is snap je nu waar het lied over gaat. Schrijf dat in drie zinnen op.

4 Week 4

Op deze opdrachtenkaart ga je bezig met:

- Oefenen met informatie zoeken

In de app:

Zinnen (levels 1-2)

Je gaat nu oefenen met de stappen die nodig zijn voor een onderzoek. In dit project gaan we uiteindelijk een eigen onderzoek doen. In het onderzoeksreuzenrad op de achterkant zie je de stappen. De eerste stap is informatie verzamelen en een onderzoeksvraag maken. Daar ga je nu mee oefenen!

Ga naar de website www.e-wald.nl. Klik dan op Overzichten en daarna op Dialecten. Je ziet allemaal verschillende plaatsen. Als je op een bepaalde plaats klikt, zie je hoe verschillende woorden op die plek worden uitgesproken. De manier waarop een woord geschreven is geeft namelijk aan hoe het woord (ongeveer) wordt uitgesproken. Om te weten hoe het woord klinkt, kun je het woord dus het beste hardop voorlezen.

- 1 Bedenk nu eens goed wat je allemaal ziet en wat je kan met deze website. Zoek een blauw icoontje in de buurt van waar jij woont en klik hierop. Klik vervolgens op een Nederlands woord en schrijf de Achterhoekse vertaling (of vertalingen) daarvan op.

2 Bedenk nu zelf een nieuwsgierige vraag waar je met deze website een antwoord op kan vinden. Schrijf deze vraag op. Een vraag kan bijvoorbeeld zijn: “Hoe spreken ze het woord ‘aardbeien’ uit in een bepaald streekgebied?”

Tip!

Wil je meer informatie over de stappen die nodig zijn om een eigen onderzoek te kunnen doen? Kijk dan het filmpje over het onderzoeksreuzenrad op www.rug.nl/reuzenrad.

5 Week 5

Op deze opdrachtenkaart ga je bezig met:

- Het voorbereiden van je eigen onderzoek

In de app:

Zinnen met tijdslijm
(levels 1-4)

Deze week ga je bezig met jouw eigen onderzoek. De onderzoeksvraag die je als klas gaat beantwoorden is: Welke variant van het Achterhoeks lijkt wat betreft de uitspraak het meest op het Nederlands? Ondanks dat het Achterhoeks deel uitmaakt van het Nedersaksisch en dus een andere taal is dan het Nederlands, zul je zien dat sommige varianten van het Achterhoeks meer op het Nederlands lijken dan andere varianten. Misschien spreek je zelf Achterhoeks, dan heb je al een kleine voorsprong!

In de klas hangt een poster met de vier Achterhoekse varianten die jullie gaan onderzoeken. Hierop verzamelen jullie de eindresultaten van jullie onderzoek. Je juf of meester deelt jullie nu eerst in groepjes in. In je groepje werk je de komende tijd samen aan dit onderzoek.

- 1 Ga de komende week in je omgeving alvast opzoek naar mensen die Achterhoeks spreken. Vraag bijvoorbeeld je oma, opa, ouders, burens, oom, tante, neef of nicht of ze Achterhoeks spreken en waar ze in de Achterhoek zijn opgegroeid. Deze informatie heb je volgende week nodig, dus schrijf het ergens op en neem het volgende week weer mee!

6

Week 6

Op deze opdrachtenkaart ga je bezig met:

- Achterhoekse woorden onderzoeken

In de app:

Zinnen (levels 3-4)

Na de start van je onderzoek, ga je ook deze week verder met de onderzoeksvraag van vorige week: Welke variant van het Achterhoeks lijkt wat betreft de uitspraak het meest op het Nederlands? Om deze vraag te kunnen beantwoorden ga je door met het verzamelen van gegevens. Elk groepje krijgt deze week een paar woorden om te onderzoeken.

- 1 Wat denk je dat het antwoord is op je onderzoeksvraag? Onderzoekers noemen dit verwachte antwoord ook wel *hypothese*.
- 2 Wat is jouw *onderzoeksplan*? Dus op welke manier denk je dat je dit onderzoek met woorden het beste kunt gaan doen? Schrijf dit in je eigen woorden op en bespreek dit in je groepje.

3 Nu gaan we het onderzoeksplan uitvoeren. Je gaat aan de slag met de woorden die je als groepje hebt gekregen. Vorige week ben je er al achter gekomen wie van je familie en kennissen Achterhoeks spreken. Deze week ga je hen vragen hoe zij de woorden van je groepje uitspreken. Schrijf de uitspraken op samen met de Achterhoekse plaats waar diegene is opgegroeid. Probeer met je groepje de uitspraak van de woorden in zoveel mogelijk plaatsen te verzamelen. Zijn er gebieden waar jullie niemand van kennen? Kijk dan of het woord voorkomt op www.e-wald.nl of www.wald.ecal.nu.

Tip!

Maak met je groepje een taakverdeling zodat duidelijk is wie uitspraken verzamelt van welke plaats en hoe deze worden verzameld.

7 Week 7

Op deze opdrachtenkaart ga je bezig met:

- Het invullen van de poster en bespreken wat jullie gevonden hebben

In de app:

Zinnen met tijdslijm
(levels 1-4)

Je bent nu al ver met je onderzoek, maar nog niet klaar! Vorige week heb je het onderzoek echt uitgevoerd. Aan het eind van een onderzoek presenteer je wat je hebt gevonden. Dat ga je nu ook doen door alle informatie op de poster te plakken.

- 1 Schrijf met je groepje de gevonden uitspraken van de woorden op losse papiertjes. Plak deze op de poster die in de klas hangt (of gebruik magneetjes). De papiertjes komen te hangen op de plek waar de spreker opgegroeid is. Iedereen in de klas plakt de gevonden informatie op de poster. De poster wordt dus steeds voller!

2 Als elk groepje zijn papiertjes heeft opgehangen, ga je met de klas het eindresultaat bespreken. Elk groepje bespreekt welke informatie zij op de poster hebben geplakt. Wat valt jullie op? Wat is nu het antwoord op jullie onderzoeksvraag: **Welke variant van het Achterhoeks lijkt wat betreft de uitspraak het meest op het Nederlands?**

Als jullie willen, vraag je juf of meester dan om een foto te maken van de poster en deze te mailen naar de onderzoekers van de universiteit die onderzoek doen naar het Achterhoeks. Zij vinden het vast leuk om te zien wat jullie gevonden hebben (en wie weet krijgt jullie klas iets terug als dank!).

Bonusopdracht: vraag je juf of meester hoe je kunt rekenen met taal!

8

Week 8

Op deze opdrachtenkaart ga je bezig met:

- Een kwartetspel maken over de woorden op de poster

In de app:

Korte woorden (levels 1-4)

Normale woorden
(levels 1-4)

De poster is af en elk groepje heeft een eigen onderzoek uitgevoerd. Deze week ga je bezig met het oefenen van alle woorden door met je groepje een kwartetspel te maken.

Tip! Als je te weinig woorden hebt voor het kwartetspel, kun je nog eens op www.e-wald.nl kijken om meer woorden te zoeken.

- 1 Kies met je groepje de woorden die jullie in je kwartetspel willen gebruiken. Voor ieder woord maak je een kwartet bestaande uit de vier Achterhoekse varianten. Vraag je juf of meester naar het invulblad waarmee je het kwartetspel kunt maken. Knutsel er op los en kijk eens of je zo weer nieuwe woorden kunt leren. Volgende week ga je het spel spelen!

9 Week 9

Op deze opdrachtenkaart ga je bezig met:

- Het spelen van het zelfgemaakte kwartetspel

In de app:

Lange woorden (levels 1-4)

Je hebt je eigen onderzoek uitgevoerd en daarna heb je alles op de poster in de klas ingevuld. Vervolgens heb je in je groepje een kwartetspel gemaakt met de verschillende Achterhoekse uitspraken van een aantal woorden. Vandaag is het tijd om het kwartetspel te spelen!

- 1 **Speel het kwartetspel! *Völle Wille!***
Ben je klaar met het spelen van je eigen spel? Ruil je eigen spel dan met het spel van een ander groepje uit je klas en speel het nog eens. Wil je het wat moeilijker maken? Speel het kwartetspel dan in het Achterhoeks! Vraag elkaar in het Achterhoeks een kaart en antwoord in het Achterhoeks of jij een kaart hebt.

Tip!

‘Heb je...’ is ‘He’j...’ in het Achterhoeks en ‘Ik heb... (niet)’ is ‘k Heb... (neet)’ in het Achterhoeks.

10 Week 10

Op deze opdrachtenkaart ga je bezig met:

- Terugkijken op het project

Vandaag is de laatste week van het project. Aan het eind van een echt onderzoek kijk je altijd terug op het onderzoek. Dat heet ook wel reflecteren. Vandaag ga je dan ook reflecteren op je eigen onderzoek. In de app mag je daarnaast je favoriete onderdeel ook nog een keer doen!

- 1 Kijk nog eens naar wat je in week 1 hebt opgeschreven over het Achterhoeks. Is je mening veranderd?
- 2 Wat ging er goed tijdens het project en wat ging er minder goed?
- 3 Wat vond je moeilijk?
- 4 Wat zou je de volgende keer anders doen?
- 5 Zou je meer Achterhoeks willen leren?
- 6 Probeer nu de bovenstaande vragen in het Achterhoeks te beantwoorden! Je kunt www.e-wald.nl of www.wald.ecal.nu gebruiken.

7 Bonusopdracht:

Je bent nu op school een expert van het Achterhoeks! Tijd om de andere kinderen op school wat Achterhoeks te leren. Ga bijvoorbeeld samen met je juf of meester het verhaal 'Stanley het Stekkelvarken' uit het boek 'Tante Rikie's tweede onmundig mooie verhalenboek' voorlezen bij de kleuters.

Tip!

Als je meer Achterhoeks wilt leren, kun je dit het beste doen door te vragen aan familie of bekenden of ze af en toe Achterhoeks met je willen praten, je in het Achterhoeks willen voorlezen, of je Achterhoekse muziek willen laten horen! En kijk ook eens op <https://www.zwartecross.nl/zwarte-cross-tv/>.